

Til Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé

INNSPILL TIL STORTINGETS BEHANDLING AV STATSBUDDSJETTET 2021

Vi viser til Naturvernforbundets helhetlige forslag til endringer på statsbudsjettet 2021 for ytterligere forslag og mer utfyllende begrunnelser, sendt alle partigruppene.

Klima- og miljøbistand må ikke glemmes under en global pandemi

Vi registrerer at det er stort press mot bistandsbudsjettet fra flere hold. Derfor roser vi regjeringen for at prinsippet om 1 prosent av BNI til bistand opprettholdes.

Det er allikevel et dilemma at dette viktige og riktige prinsippet innebærer i år en reell nedgang i bistandsbudsjettet. Klima- og naturkrisene har dessverre ikke blitt mindre presserende under koronapandemien. Pandemier må også ses i sammenheng med klima- og naturkrisene, ettersom nedbygging av naturområder og økende klimaendringer fører mennesker og dyr tettere sammen, som øker smittefarer.¹ Smittevern, klimapolitikk og naturvern er dugnader og Norge kan ikke komme seg videre fra koronakrisa uten at resten av verden er med. Derfor er det nødvendig at klima- og miljøbistand ikke faller for mye under pandemien og at planer legges for at det globale arbeidet mot verdens klima- og naturmål styrkes etter den umiddelbare koronaresponsen.

Usikkerhet rundt regionbevilgningene og tematiske satsinger

Innlemmelse av tematiske bilaterale satsinger (som tidligere ble finansiert over tematiske budsjettposter) i regionbevilgningene (Kap. 159) gjør det mye vanskeligere å tolke hvorvidt klima- og miljøhensyn ivaretas i bistandsbudsjettet. Selv om det er en god beskrivelse av behovet for klimabistand i introduksjonsteksten om regionbevilgningene (s. 112), er det altfor få detaljer om hvordan klima hensyn skal ivaretas i prioriteringene for 2021 for hver region. For eksempel er avsnittet om klima og miljø under Kap. 159, Post 75, om Afrika mest en virkelighetsbeskrivelse, som avsluttes: «tiltak som bidrar til å styrke matsikkerhet samt bærekraftig forvaltning av naturressurser er derfor en viktig prioritet» (s.121).

Vi har forståelse for at det ikke er hensiktsmessig å ha mange detaljer i slike beskrivelser, ettersom Norges prioriteringer må tilpasses lokale behov, men det gjør at det er svært vanskelig å vurdere hvorvidt overføringen til regionbevilgningene vil ivareta hensyn til klima og miljø i bistandsbudsjettet. Dette er spesielt tilfelle når hensyn må tas i alle regioner og under alle poster til koronatiltak.

Fornybar energi: Behov for desentraliserte løsninger er ikke redusert

Vi er spesielt bekymret over denne usikkerheten når det gjelder Fornybar energi (Kap. 162, Post 72), siden det er under denne satsingen at tiltak som når ut til de som ikke har tilknytning til det offentlige strømnettet har vært mulig. Fornybar energibistand ble allerede kuttet i 2020. Dette videreføres nå i 2021, i strid med utviklingsministerens og Utviklingsmeldingens lovnader. Det må satses enda mer på å gi basistilgang til energitjenester for husholdninger som ikke kan forvente tilkobling til nettet innen 2030 (bl.a. flertallet i Afrika), i form av kokeovner og desentraliserte strømløsninger som gir reduserte utslipp og kostnader og bedre helse. Det er positivt at «tilgang utenfor strømnettet» (s. 149) og «desentraliserte strømløsninger og innsats for rene kokeløsninger» (s. 150) nevnes i prioriteringene under Kap. 162, Post 72, men dette er ikke tilstrekkelig gjenspeilt i prioriteringene under omtale av for eksempel Afrika i Kap. 159 om regionbevilgningene.

¹ <https://forskning.no/biologisk-mangfold-epidemier-klima/risikoen-for-pandemier-kan-okes-av-klimaendringer-og-naturodeleggelser-ifolge-danske-forskere/1695213>

Småskala, desentralisert fornybar energibistand er en annen form for energibistand som det som vanligvis er fokuset til Norfund, og er helt avgjørende for oppnåelse av Norges og verdens klima- og utviklingspolitiske forpliktelser. Det er ingen grunn til å se på småskala, desentraliserte løsninger som et ønskelig, men overflødig, luksus under koronaresponsen: denne typen energibistanden er avgjørende nettopp for å oppnå regjeringens mål om «å støtte tiltak som bidrar til å redusere konsekvensene av pandemien, f.eks. elektrifisering av helseklinikker, og tiltak som skaffer pålitelig elektrisitet til gjenoppbyggingen av økonomien» (s. 150), spesielt i steder uten kobling til nettet.

Det er ellers spennende at regjeringen vil utrede et nytt fornybarfond, men dette må være friske midler og kombineres med en strategi for desentraliserte, småskala energiløsninger.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad:

- *Komiteen* ber regjeringen øke Kap. 162, Post 72 (Fornybar energi), med 480 millioner kroner.
- *Komiteen* ber regjeringen presisere at desentraliserte og småskala fornybare energiløsninger, og rene kokeovner, er prioriteringer for regionbevilgningene (Kap. 159) i 2021, særlig i Afrika, for å oppnå Norges mål i koronaresponsen, og klima- og utviklingspolitikk.
- *Komiteen* ber regjeringen at et eventuelt nytt fornybarfond finansieres med friske midler og knyttes til et helhetlig program for desentraliserte og småskala fornybare energiløsninger.

Klimafinansiering: Etterslepet i støtte til klimapasning må fortsatt tas igjen

Det er lignende usikkerhet rundt andre tematiske satsninger. Norge må bidra med mer til klimatilpasning for land og folk som rammes hardest av klimaendringer, ettersom tilpasning har vært svært underfinansiert i norsk klimafinansiering.² Økte midler til klimatilpasning i 2020-budsjettet var svært gledelig og det er bra at det foreslås en økning på 31 millioner kroner til styrking av arbeidet med matsikkerhet og klimatilpasning i Kap. 162, Post 71 (Matsikkerhet, fisk og landbruk), men det er uklart hvordan den generelle innlemmelsen av tematiske bilaterale satsinger i regionbevilgningene vil påvirke tilpasning.

Den samme usikkerheten gjelder for de 85 millioner kroner som foreslås flyttet fra Kap. 163, Post 70 (Miljø og klima), for å følge opp arbeidsdelingen mellom Utenriksdepartementet og Norad, men det er ellers bra at klima- og miljøbistandsnivået opprettholdes i forhold til budsjетtrammene. Likevel er det fortsatt behov for økt støtte fra alle land i Nord til land i Sør hvis verden skal oppnå Parisavtalens helt nødvendige mål. Rapporten *Norway's Fair Share of the Paris Agreement* av Stockholm Environment Institute (SEI) viser at Norge bør kutte tilsvarende 430 prosent av sine utslipp sammenliknet med 1990-nivå innen 2030. Siden minst 50-55 prosent nå skal kuttes i Norge kan resten, tilsvarende nesten 200 millioner tonn CO₂, kuttes gjennom tiltak i andre land. Selv om vi har forståelse for at statsbudsjettet for 2021 preges av koronapandemien, legges det opp til en enda større krise hvis nødvendige klimatiltak i resten av verden ikke blir iverksatt.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad:

- *Komiteen* ber regjeringen presisere i større detalj at klimatilpasning relatert til matsikkerhet, fisk, landbruk (særlig småbønder), vann og infrastruktur er prioriteringer for regionbevilgningene (Kap. 159) i 2021.
- *Komiteen* ber regjeringen lage en opptrappingsplan for klimafinansiering i tråd med Norges ansvar under Parisavtalen skissert i rapporten *Norway's Fair Share of the Paris Agreement* av Stockholm Environment Institute (SEI), med årlige økninger til utslippskutt, tilpasning og tap og skade i Sør mellom 2021 og 2030 som bidrar til å holde global oppvarming under 1,5 grader.

² Jonas Appelt og Hans Peter Dejgaard, *Counting What Counts: Analysis of Norwegian Climate Finance and International Climate Finance Reporting* (WWF, Regnskogfondet, ForUM og Kirkens Nødhjelp, 2017), s.10 <http://www.forumfor.no/assets/docs/Analysis-of-Norwegian-Climate-Finance.pdf>